

Appendix C. Fokusgrupper

1. Torsby

Tisdagen den 23 april 2013 kl.18:00-20:00.

Syfte: Att få allmänhetens åsikter angående förekomst av de fyra stora rovdjuren i Sverige

Rekrytering: Via telefon med hjälp av Norstat

Allmän uppläggning: Inledningsvis så öppen diskussion som möjligt. Därefter något mera styrt och avsmalnande mot specifika förändringar av nivåerna för rovdjur som vi är extra intresserade av att få belysa.

Personal: Moderator: LH, sekreterare: KJ.

Agenda

Punkt 1. Välkomstord

Punkt 2. Presentationsrunda

1: Bor 1,5 mil norr om Torsby. Går i skogen, alla rovdjur passerar, särskilt på vintern. Jagar med flera drevar, kommer i kontakt men varg, björn och lo.

2: Bor i Torsby. Tycker det är en intressant fråga.

3: Aktiv jägare och har hästar och hundar. Rovdjur är något som berör när man lever och bor här.

4: Har får. Vid 3 tillsällen har vargen tagit sammanlagt 16 stycken och lo har tagit ett får, en gång. Positiv till varg och tycker alla rovdjur ska finnas. Ej jägare.

5: Har mött varg och hade hästar förut. Sett skador av björn på häst. Har sett spår av lo.

6: Bor 1,5 mil norr om Torsby. Har häst, får, hund och höns.

7: Aktiv jägare sedan 1980. Har hund som fick gå i pension i förtid p.g.a. varg, eftersom det är slut på älg. Mycket varg i klarälvdalen. Påstod att vargrevir var på 100 000 ha, men nu är det nog nere på 15 000 ha. Ofta finns det spår nere i byn.

8: Bor i skogen vid norska gränsen. Inte emot något rovdjur de ska finnas. Har bara sett lo, vid ett tillfälle. Jagat i 15 år, men inte senaste 10-12 åren.

Fråga 1. Vad är det första ni kommer att tänka på när ni hör talas om rovdjur?

5 och 6: Varg.

1: Varg är *Rovdjuret*. Det är det vi kommit i kontakt med.

2: Rovdjursdebatten och rovdjurens vara eller icke vara. Tänker inte på ett specifikt djur.

7: Vi hade ett revir där jag bodde och det var inga problem förut. Men nu när det är mer varg är det ett problem. Jägare är anklagade att vara varghatare, vilket retar jägare. Stockholmare som vill ha varg är mer hatade än vargen själv.

5: Vargar är fräcka. Den kommer in och möter på gården och jag skriker men den bryr sig inte. Jag trodde det var en schäfer, men sedan såg jag att det är en varg. Det var hästarna som lockade dit den, hade en "shettis".

7: Många av vargförespråkare säger att vi undviker trafikskador om det finns varg, eftersom vargen tar vilt. Rådjur är inte i skogen, de är bebyggda områden.

1 (till 7): För dig är det så att vargen är en konkurrent.

3: Annat vilt kommer närmre bygden. Då blir vargen ett problem, inte bara för de personer som bor på landbygden. Det händer att de tar djur på gården och mitt under dagen. Det är inte bara jägarna som har problem. Vet inte om jag uttrycker mig rätt, men man är ju inte bara ute efter att döda djur om man jagar. Man måste ha kunskap om alla djur för att kunna jaga. Jägare har den förståelsen.

1: Det är svårt att ha den förståelsen.

5: Jag tänker på rovdjur varje dag jag går ut med min hund.

6: Har aldrig sett rovdjur under se 6 åren jag bott här, inte ens ett spår. Min tanke är att den (vargen) inte sitter bakom en buske och väntar.

5: Jodå!

8: Hundar kan vara till större fara för människan än vargen.

1: Jag jagar där det är varg, erkänt mycket varg. Med hänsyn till det jagar jag på vissa ställen. Tror vargen är räddare för mig än jag för den.

7: Ju mer varg desto färre bytesdjur. Vad kommer hända på sikt?

1: Vargen söker sig någon annanstans?

4: Tänker på varg när jag hör ordet rovdjur. Jag har förlorat några får, men jag är inte så rädd. Har fårhage mot älven och där måste jag stängsla även mot vattnet. Nu tror jag inte att vargen tar fåren.

LH: Vad tänker ni på gällande björn, järv och lo?

4: Lon kan vara svår att skydda sig mot eftersom den kan hoppa över stängsel. Det har jag själv upplevt, mitt på dagen. De andra rovdjuren har jag inte sett.

1: Lon tar mycket rådjur vilket retar jägarna. Björn har jag jagat vid Stådjan, där funkar det utmärkt. Fanns bra med älg och de verkade trivas tillsammans.

2: Lodjursspår har jag sett i skogen när jag vandrat med scouter. Känner ingen hotbild mot mig eller barnen utan det är bara roligt. Känner mig inte hotad av vargen men förstår om andra gör det. Går i skogen, plockar svamp och bär. Björn känns avlägset. De är inte här så mycket.

5: En häst blev illa riven av björnen. Dock var det inte min häst.

LH: Håller ni andra med om att björnen inte är ett problem?

7: Rör sig över större ytor.

1: De som har björn omkring sig ser ju upp, t.ex. i Dalarna.

LH: Vad tänker ni kring järven?

7: Har sett järv. Järven följer vargen.

5: Har sett en gång. Det är en upplevelse om det inte är för många. Jämfört med vargen som gick emot mig – det är otrevligt.

6: Jag tänker ingenting kring järven.

1: Det är bara renägare som inte gillar järven.

8: För mycket hundar, tror jag. Man vill skydda hundarna.

5: Så mycket dalt kring vargen. Det ska vara fängelse för jaktbrott, osv.

1: Vill du inte ha några restriktioner?

5: Jag tycker att det är för mycket restriktioner som det är.

Punkt 3. LH introducerar de fyra rovdjuren för gruppen. Information ges angående björn, järv, lo och varg.

Fråga 2. Vad är viktigt för er när det gäller rovdjur och rovdjurens närvaro i Sverige?

a. Varför är det ni har tagit upp viktigt?

b. Vad är allra viktigast?

8: Att det finns tillräckligt av dom, allihop. Tror det ska vara fler vargar än idag, om det är 270 individer nu. Vet inte varför riktigt, men det är väl bättre för arten.

7: Siffran om varg stämmer inte. Vi har flera smårevir.

1: Hur många individer ingår i varje revir?

7: Inte alltid som hela gruppen är tillsammans, men kanske åtta. Vi är ett gäng som har lite koll, som jobbar i skogen. Vi ser spår i skogen.

LH: Hur mycket varg ska det finnas?

7: Det ska inte finnas mer än ett revir på 100 000 ha.

1: Problemet är väl att nästan alla vargar är i Värmland?

6: Viktiga med rovdjuren i Sverige är att de har samma rättigheter som alla andra arter. Älgen är slut i vissa viltvårdsområden: sluta jaga den då, då har naturen fixat det själv. Vi kan ha skydds jakt på individer som stör, de som kommer för nära och som inte är friska, för det är inte ett naturligt beteende.

1: Är det ingen som skrämmer vargen kommer den ju närmre. De är smarta.

5: Jag tycker det ska finnas rovdjur, men det finns för mycket i Värmland. Rädslan för att lämna barnen vid bussen är väl sådant man hört. Det har sått i tidningen. Släpp vargen i Stockholm istället.

1: Det finns en traditionell rädsla för rovdjur.

4: Tycker det ska finnas rovdjur men antalet har jag igen uppfattning om. Men de ska kunna hålla en genetiskt frisk stam.

1: Vargen som flyttas kostar ju flera miljoner.

3: Jag tycker flytten är djurplågeri, vilket jag inte är för. Inte heller är jag för rovdjur när det kostar så mycket pengar. De ska finnas, för de hör hit, men de måste regleras. Vi reglerar älgstammen och då måste vi även reglera rovdjuren. Skydds jakt kan ju vara lösning till en början: jagar man lite på rovdjuren så backar de undan. Lo har jag haft på gräsmattan i vinter, där de tar rådjur. Har blivit förföljd av björn när vi red.

2: Jag gillar konceptet med "naturlig balans", med toppredatorer och bytesdjur, men har ingen jägarexamen eller teoretisk tanke kring detta. Har man inte jagat älgen för att den inte hade en naturlig fiende?

7: Jo, den har ju varit en resurs för oss.

2: Då kommer det alltså in ekonomiska intressen?

7: Ja.

2: Då handlar det om ekonomin kontra ekologiska balansen. Jag är för att vi ska ha ett ekosystem i balans, kanske för att jag inte drabbas eftersom jag inte har personliga ekonomiska intressen som drabbas av detta.

1: Jag tror inte att det är det ekonomiska intresset som är starkast bland jägarna: att jaga är en livsstil. Sedan tycker jag att det är häftigt med rovdjur. Hela Sveriges vargstam, ca 50 procent, finns i Värmland. Föryngringar ger nyfikna vargar som kommer nära bebyggelsen. Jägarna vill ta bort vargen i skogen, jag vill ta bort vargen som går ur skogen. Skulle vilja se selektiv jakt.

LH: Fråga 3. Har ni upplevt några förändringar när det gäller rovdjuren det senaste 20 åren? I så fall vilken typ av förändringar?

5: Jag känner att det är rovdjurens tid: det är de som gäller.

1: Fast sakta vänjer vi oss. När det kom björn till Dalarna var folk rädda för att gå i skogen, men nu är man van.

5: Vi går i skogen med hunden i koppel. Min lilla tax vill jag inte ha okopplad, då har jag ingen kontroll.

1 (till 5): Upplever du samma obehag om du har någon med dig?

5: Nej.

2: Jag har inte bott här så länge men antalet har ökat. Men sedan det gjort de har det kommit fram känslor bland de som bor här, någon slags instinktiv rädsla. Vi borde ha skyddsjak på individer, särskilt varg, när det är oskygga.

1 och 7: Vi har absolut märkt skillnad. Det har gått fort de senaste åren.

LH: Talas det mycket om ökningen?

1: Det är olika, men ja, särskilt i jaktsammanhang. Gamla jägare vill inte ut i skogen längre.

2: Kollegor på jobbet har haft varg som går nära huset. Och det har varit någon notis i tidningen. Men inte så mycket.

1: Tror det blivit en ökad acceptans.

LH: Hur har jakten påverkats senaste åren?

7: Färre bytesdjur innebär svårare jakt, och inte alls lika kul som för 10 – 20 år sedan. När det är organiserad jakt är det mycket liv och rörelse i skogen, eftersom vi använder bland annat bilar. Då flyr vargen. Det är under hundträningen som flest hundar skadas. Men för oss är det mindre jakt för att det är färre bytesdjur.

3: Fast vi har haft vargangrepp även under organiserad jakt.

7: Färre hundar släpps på grund av risken att möta varg och därför skadas färre hundar. Statistiken som säger att färre hundar skadas är därför missvisande.

LH: Har ni sett några förändringar antalet för de övriga rovdjuren (björn, lo och järv)?

7: För 15 år sedan fanns mycket rådjur, men nu finns det mycket lo istället.

3: Under jakten i fjol gjorde man många observationer på lo.

1: Rådjur söker sig in mot gårdar, så lon flöjer efter.

LH: Nu ska vi tala om förändringar av antalet rovdjur i Sverige och vad det kan få för konsekvenser. I denna diskussion ingår inte åtgärder som kan användas för att förändra antalet rovdjur i Sverige (dvs. åtgärder som insättning, förflyttning eller jakt på djur är inte en del av diskussionen). Dagens bestånd av vargar uppskattas från vetenskapligt håll till ungefär 271 individer.

Vi antar att en ökning sker jämfört med idag och att antalet vargar ökar med ca 80 procent så att det inom 5 år finns 450 vargar i Sverige. Vad får det för betydelse?

1: Det skulle väl skapas revir utanför Värmland.

7: Fram till nu har reviren blivit mindre. Så om antalet ökar kommer det bli fler revir här.

3: Siffrorna på individantalen är en uppskattning: det är svårt att avgöra hur många individer som finns i varje revir. Detta är långt ifrån sanningen.

1: Om det inte sker en utbredning skulle det bli större flockar av varg i Värmland.

7: Nu finns det mat i skogen, men hur länge?

3: För 3 år sedan hade jag tre vargar i hästhagen. Men de var inne för att dricka vatten. Som tur är var mina hästar inte rädda så det utlöste inget.

7: Om du såg vargspillning för några år sedan var den svart. Nu är den grå/vit vilket betyder att de går tillbaka och äter på gammalt. Det är brist på föda för vargen.

2: När bytesdjuren tar slut finns ju risk att de går mot tamdjur i området.

4: Mindre tillgång mat ger mindre kullar så som många andra djur reglerar sig själv. Precis som fjällräven och lämmeln: färre ungar om det finns mindre mat. Bara en fundering.

LH (till 4): Du som har får: vilka konsekvenser ser du?

4: Jag tror inte det påverkar mig om jag har riktigt stängsel. Det jag har i dagsläget är förbättrat så det borde duga. Har fått pengar av länsstyrelsen för att åtgärda.

6: Men det bidraget är ett skämt. Jag sökte men la ner det. Därför att det skulle kosta mig mycket oavsett.

LH: Ser ni några positiva konsekvenser?

1: Det vete fasen vad det skulle vara?

2: Om de sprider sig över större delar av Sverige kanske, men om de ökar här i området är det bara dåligt.

1: Ja, om det ska öka ska de också spridas.

8: Tycker det skulle vara positivt om det fanns över större delar av Sverige.

6: Då ökar förståelden i resten av landet.

4: Det är positivt.

8: Det vore synd om vargen utrotas.

7: Mycket få jägare som säger det. Något annat jag stör mig på är insändare i tidningen riktad mot gruppen jägare. Jägarna får man smutskasta och anklaga för att vara blodtörstiga och ansvarslösa.

1: Skrivs det så mycket då?

7: Mindre nu.

LH: Hur påverkar en ökning det vardagliga livet?

1: En fördubbling på denna yta kan påverka mina höns jag har hemma.

2: Ser inga direkta konsekvenser för mig, som bor och jobbar inne i Torsby.

5: Men de kanske kommer in i centrum, precis som älgen.

7: Småbarnföräldrar är oroliga och blir sedan hånade av folk som bor någonstans där vargen inte är ett problem. En vän har två småflickar, de har haft vargar på sin mark som markerat revir. Nu är det bil som gäller till skolbussen. Ska man inte acceptera att de är oroliga för sina barn?

3: Mötte varg när jag var ute med hundarna. Det var vinter och mörkt och hundarna var lösa och reagerade. Tände lampan på mobilen och där stod två vargar. Enda valet att ryta mot vargen för att markera, för jag var rädd om mina hundar. Hade nu chansen att skydda mina djur och jaga iväg vargen. Lärde då unghunden att hata vargen.

LH: Upplever ni konflikter här (i Torsby med omnejd)?

5: Med folk? Nej. Vi accepterar varandras åsikter.

1: Konflikt blir det inte.

5: Men diskussionerna kan bli heta. Jag tror dock det kan bli väldiga problem.

3: Många vågar inte stå för att det var med på vargjakt. Jag vet personer som blivit hotade om folk får reda på att man varit med. Vi får skydda våra djur men folk vågar inte göra det när det gäller vargen. Men nu är det länsstyrelsen som tar hand om den.

7: Hundägare sålde andelar i sina hundar för 1 kr styck så alla jägare ägde alla hundar. Då får man lov att skjuta vargen om den är ett hot mot hunden, eftersom det är min hund också. Så nu kan vi skydda hundarna under jakt.

4: Man får skjuta. Det gjorde en bekant. Tycker det borde vara lika oavsett vem som äger hunden.

LH: Har ni förtroende för rovdjurspolitiken?

7: Absolut inte!

4: Jag vet inte vad som är lämplig storlek för vargstammen.

1: Våra politiker lokalt har jätteproblem att säga någonting alls.

7: Oavsett vad du säger får du igen det, så ingen vill säga nått om varg. Ingen vill ta i det.

4: Jag är f.d. politiker och har alltid varit för varg, men är ingen fanatisk varg-vän.

LH: Vi antar att en minskning av antalet vargar sker jämfört med idag, och att antalet vargar minskar med ca 60 procent så att det inom 5 år finns 100 vargar i Sverige. Hur påverkar detta er?

i) Vilka konsekvenser tror du att en situation med minskat antal vargar jämfört med idag skulle innebära?

a. Finns det några positiva/negativa konsekvenser?

b. Går det att säga något om storleken på de möjliga konsekvenserna?

2: Jag funderar på inavel. Det är det man pratar om redan nu.

8: Kvalitén på vargen kan påverkas. Det är bra att EU är med och styr.

1: Det bli det omvända jämfört med ökat antal vargar. I vissa områden.

7: Det som hände i höstas var att grannlaget kastade slaktavfall och en månad senare var det varg där och åt. Det är ett tecken på att bytesdjuren tryter.

1 (till 7): Vi har inte samma älgantal som tidigare.

7: Vinter för två år sedan var tuff, den bidrog till kraschen vi haft i älgantal. Vinter kom i början på november. Kalvar, ungdjur och tjurar dog. Vargen bär inte skulden till allt.

LH: Hur mycket varg vill ni ha i Sverige?

1: I Sverige kan det finnas mer, men inte i Värmland. Ska vi ha fler ska det spridas. Mat finns på andra ställen också.

LH: Vargen flyttar på sig: ser ni hur man skulle kunna åstadkomma en spridning?

2: Utplacering verkar inte vara en idé.

5: Hur gick det i Norge när de flyttade varg?

1: Det var väl Trysilstammen? Skydds jakt vid bebyggelse.

3: Redan i dag har vi en skydds jakt, men den fungerar dåligt. Länsstyrelsen vågar inte riktigt göra nått åt det.

5: Vem är de rädd för?

3: Politikerna över sig.

1: För att skapa acceptans måste vi ha skyddsjakt.

LH: I dagsläget finns det ca 3 300 individer. Eftersom Rovdjursutredningen gör bedömningen att den skandinaviska björnpopulationen bör bestå av minst 2 000 björnar för att på lång sikt vara livskraftig, innebär det att dagens nivåer kan behållas och björnstammen behöver alltså inte öka. Scenariot innebär därmed att antalet björnar förblir oförändrat de kommande 5 åren.

- i) Vilka konsekvenser tror du att en situation med oförändrat antal björnar skulle innebära?
 - a. Finns det några positiva/negativa konsekvenser?
 - b. Går det att säga något om storleken på de möjliga konsekvenserna?

1: Exakt samma som om 5 år skulle inte ha betydelse.

7: Härjedalen och Orsa har kärnområden, där har du 2-3 djur när det är som mest.

2: De är inte flockdjur.

5: Och de sover på vintern.

1: Och de äter blåbär.

5: Om det får samma effekter som vargen är det för många björnar.

1: I Dalarna har björnjakten blivit ett sätt att tjäna pengar. Många jaktkollegor har gått över till björnjakt. Folk är beredda att betala för det. Det är positivt.

LH: Vi antar att en minskning av antalet björnar sker jämfört med idag och att antalet björnar minskar med ca 50 procent så att det om 5 år finns 1 800 björnar i Sverige.

- i) Vilka konsekvenser tror du att en situation med minskat antal björnar jämfört med idag skulle innebära?
 - a. Finns det några positiva/negativa konsekvenser?
 - b. Går det att säga något om storleken på de möjliga konsekvenserna?

7: Spelar ingen roll. Stammen är för liten.

2: Det är ingen debatt om björn nu.

1: Debatten har kanske uteblivit för att vi faktiskt tjänar pengar och får inkomst på björn, t.ex. genom jakt?

LH: I dagsläget finns ca 650 järvar i Sverige. Vi antar att en ökning sker jämfört med idag och att antalet järvar ökar med ca 30 procent så att det om 5 år finns 850 järvar i Sverige.

- i) **Vilka konsekvenser tror du att en situation med ökat antal järvar jämfört med idag skulle innebära?**
- a. **Finns det några positiva/negativa konsekvenser?**
 - b. **Går det att säga något om storleken på de möjliga konsekvenserna?**

1: Det är bara renägarna som är besvärande. De måste få bort järven därifrån. Varför de trivs i fjällen vet jag inte.

7: Den trivs väl lika bra i skogslandet?

3 (till 1): Det är väl renkalvarna de är ute efter

LH: Tycker ni att det finns tillräckligt med järv?

1: Det spelar ingen roll.

3: Det ska var en spridningen i så fall så inte all ökning sker på samma ställe.

5: Går det inte att flytta djuren? Kan man flytta de själv? Man kan ju flytta en hel grupp.

7: Man har ju flyttat varg.

8: Det kan vara mer utav alla rovdjur tycker ja, men då är det bra med spridning. Jag inbillar mig att det sköter sig själv.

5: Det tror jag med. Människan ska inte lägga sig i så mycket.

7: Så då ska man inte åka till sjukstugan när man är sjuk heller?

Sverige har i dag 250 lodjursfamiljegrupper, motsvarande 1 500 individer. Vi antar att en ökning sker jämfört med idag och innebär att antalet lodjur ökar med 20 procent så att det om 5 år finns 1800 lodjur i Sverige.

- i) **Vilka konsekvenser tror du att en situation med ökat antal lodjur jämfört med idag skulle innebära?**
- a. **Finns det några positiva/negativa konsekvenser?**
 - b. **Går det att säga något om storleken på de möjliga konsekvenserna?**

1: En hane tar väl ca 60 rådjur per år. Ökar antalet lodjur kommer rådjurstammen minska.

3: För 15 år sedan var lodjuren ett stort problem

7: När det var rävskabb fanns det mycket rådjur.

2: Om vi har en dubblering skulle lon inte ha bytesdjur så som det ser ut i dagsläget?

1: Jodå, de vandrar tills de hittar byten.

7: De går många mil varje natt.

6: De sprider sig alltså automatiskt? Då gör det ju inget.

LH: Skulle ökningen påverka er vardag?

1: Om det blev färre rådjur skulle jag söka jak neröver, där finns det mer.

7: Det finns lo även söderut men där finns det så mycket bytesdjur.

2: Hoppas de slår ner vildsvin.

6: Lodjuren kan komma att påverka mina får, det är jag övertygad om. Inget problem idag men det skulle kunna bli med ett ökat antal.

1: Lon plockar några djur och sen drar de vidare.

6: I grannhagen tog de ett antal djur, flera nätter i rad. I min hage tog de inget.

3: Vi har så pass mycket vilt att lodjuren har byten att ta av i skogen. Men det har hänt att de vandrar genom hästhagen. De blir inte kvar utan går vidare.

Vi antar att en minskning av antalet lodjur sker jämfört med idag, och att antalet lodjur minskar med ca 20 procent så att det om 5 år finns 1 200 lodjur i Sverige.

i) Vilka konsekvenser tror du att en situation med minskat antal lodjur jämfört med idag skulle innebära?

a. Finns det några positiva/negativa konsekvenser?

b. Går det att säga något om storleken på de möjliga konsekvenserna?

1 och 7: För oss får det gärna minska.

5: Tycker inte om när rovdjur kommer nära bebyggelsen. Det är inte naturligt.

7: Det beror på att rådjuren söker sin inåt och då följer lodjuren efter.

2: Det skulle bli fler rådjur kvar till jägarna, t.ex.

5: Trevligare om det kommer ett rådjur än ett lodjur på gården.

LH sammanfattar: Av rovdjuren är varg den stora frågan. Björn och järv väcker inga större känslor i denna grupp, vare sig det gäller en ökning eller en minskning. Lo är näst viktigast efter varg. Det finns önskemål om att vargen ska finnas för sin egenskull, och att den har ett värde i sig. Men den täta vargförekomst som finns här leder till negativa konsekvenser för jakten och vardagslivet, på så sätt att det påverkar hur man har sin hund och sina barn. Och skapar allmän oro när man är ute i skog och mark. Önskar ni tillägga något?

2: Om vi ska ha en framtid på jorden måste vi hålla en balans i naturen.

7: Jag tycker inte att vargen berikar.

5: Hur kunde vargen nästan utrotas förut?

4: I min barndom hade de kor i skogen.

7: Och på den tiden var det knappt för torparfamiljerna: då var det vargen eller vi. Tog vargen torparens ko kunde det vara döden för familjen.

4: Drastisk minskning i individantal i Östmark, om man jämför med för 150 år sedan. Då var det uppodlat landskap nu är det mest skog.

Mötet avslutas.

2. Lycksele

Torsdagen den 25 april, kl.18.00 – 20.00.

Syfte: Att få allmänhetens åsikter angående förekomst av de fyra stora rovdjuren i Sverige.

Rekrytering: Via telefon med hjälp av Norstat.

Allmän uppläggning: Inledningsvis så öppen diskussion som möjligt. Därefter något mera styrt och avsmalnande mot specifika förändringar av nivåerna för rovdjur som vi är extra intresserade av att få belysta.

Personal: Moderator: GK, sekreterare: LH.

Agenda

Punkt 1. Välkomstord.

Punkt 2. Presentationsrunda

- 1: Bor i Lycksele. Kontakt med rovdjur när plockaar bär. Kontakt med björn. Lo.
- 2: Har kommit i kontakt med flesta rovdjuren.
- 3: Har sett björn, lo och djärv. Bara slumpartat.
- 4: Bor söder om Lycksele. Närmaste han kommit rovdjur är björnsår i samband med älgjakt.
- 5: Har inte haft nära kontakt med rovdjur. Sett spår.
- 6: Har varit i kontakt med björn i stugan i Dorothea. Tycker också att kungsörn borde diskuteras.
- 7: Är natur- och fotointresserad. Kör gärna någon mil om någon sett björn. Sett järv och lodjursspår.
- 8: Har varit med och tagit rätt på någon björn. Sett järv.
- 9: Har sett mycket rovdjur runt omkring huset. Björnen gräver upp slakteriavfall, river upp soptunnan. Sett järv som tagit renkalv.

Fråga 1. Vad är det första ni kommer att tänka på när ni hör talas om rovdjur?

- 1: Tycker synd om de som har djur som lon tar. De som styr och ställer tar inte hänsyn till rennäringen. Särskilt björn skulle man kunna skjuta lite mer av.
- 2: Tycker att de ska få finnas men det måste vara begränsat. Känns lite otryggt att vara ute med hundar. Folk har blivit anfallna av björn. Det här inskränker i hur människor törs göra. Lätt att sätta beslut i Stockholm men man tänker inte på de som försörjer sig på fiske, jakt osv. De blir överkörda. Fint med rovfåglar och så, men problematiskt med björn.

3: Mesta man hör om när man hör talas om varg är konflikter. Vargen måste hållas ner på en rimlig nivå.

4: Ska få finnas men måste vara reglerat, ungefär som när man tänker på älgjakt. Vad kostar rovdjuren samhället? Jag tänker på ersättningar till samer, utredningar, diskussioner omkring det här, osv. Jag frågar mig: hur mycket ska samhället satsa?

5: Levande varelser ska få finnas, vi har ingen rätt att utrota. Men människan har ett ansvar att se till att det funkar båda vägarna. Centrala frågan är att man bör ha respekt.

6: Ja, nog darrar det i benen när man just träffat björn. Men för mig är det otroligt viktigt att de stora rovdjuren finns. Inte bra när djuren kommer för nära människorna. De får ändrat beteende, ställer till med problem, bryter sig in i soptunnor, förråd, osv. då är djuren inte vilda rovdjur längre. Jag är inte rädd när jag går ut och går. Min son träffade en björnunge men som tur var kom det ingen björnmamma. Efter det lite mer försiktig. Men det är sådär med björnen. Just att kunna få mötet med rovdjur på nära håll. Det är en slags dröm.

7: Det är klart: det är en slags kvalitetsstämpel på områden med rovdjur. Men det är alltid ett problem med omfattningen. Lätt att tycka att i Afrika ska det finnas noshörning och i Indien tiger. Och så blir det så otroligt stora konflikter här, där vi faktiskt har råd att ha rovdjursskador.

8: Vargen tycker jag inte vi ska ha. Det fanns 50-70 år i Sverige där vi inte hade varg och det gick bra. Björn ska vi hålla kort. Den är inget att ha.

9: Men björnköttet då? Det är väl gott? Jag tycker inte att jag behöver ha en björn i skogen för att kunna leva, men om man tänker på helheten – björnen har inte bestämt själv att vi ska åka till det där landet och invadera det. De har rätt att få finnas. Vill vi bo som vi gör så får vi finna oss i att det finns rovdjur och anpassa vårt leverne efter det.

Punkt 3. GK introducerar de fyra rovdjuren för gruppen. Information ges angående björn, järv, lo och varg.

Fråga 2. Vad är viktigt för er när det gäller rovdjur och rovdjurens närvaro i Sverige?

c. Varför är det ni har tagit upp viktigt?

d. Vad är allra viktigast?

6: För mig är det här en kvalitetsstämpel på vår natur, våra skogar, vildmarken som vi har. Det här (rovdjuren) är guldgruvet. Det är väldigt skyddsvärt.

4: Jag kan hålla med i stora drag, men när man tänker på den här vargen som har flyttats fyra gånger för fyra miljoner, då blir man trött. Det måste finnas en koppling till kostnaden för samhället. Och de människor som blir utsatta, kanske framförallt samerna med sina renar. Då borde det finnas en rätt att hålla nere, kanske framförallt järven och lodjuren. Jag skulle vilja veta vad det här kostar för Sverige. För att dämpa de här kostnaderna måste man ju få minska stammen. Även andra som har jordbruk osv. söderut med får. Vi måste anpassa så att djuren inte går före människorna. Om man sitter i Stockholm och dirigerar precis allt. Det tycker jag

inte. För ner det istället på mer lokal nivå. Jag kan tänka mig jaktdistrikt till exempel. Lokalt deltagande i beslutsfattandet.

2: Det är lätt att bestämma från Stockholm, men man måste också tänka på de som bor i vissa delar av Jämtland där det finns mycket rovdjur, det här påverkar folks leverne. Jag tycker att det ska finnas rovdjur men vi måste kunna sätta rimliga mål. Det blir mer och mer björnkontakter.

6: Det är svårt på lokal nivå att få någon långsiktighet. Utifrån lokalt perspektiv är det svårt att göra ordentliga bedömningar. Man måste lita på den forskning som görs. Om jaktlagen bestämmer till exempel så blir det ingen övergripande långsiktighet. Länsstyrelsen kan vara en bra nivå.

3 och 4: Men man måste ju i alla fall få tycka till på lokal nivå.

6: Pratar man om genetiskt material så är det ju inget som går att få dit igen om det förloras. Att vi bor i Lycksele är ju tack vare att vi fått möjlighet från Stockholm. Vi får också bidrag för rovdjursskador. Jag tycker att det här är rätt schysst och jag tycker att det är rimligt att vi ska bära en del av kostnaderna.

8: *Tar upp hundskador.*

2: *Berättar historia om möte med björn.* Man får inte ha så stor björnstam att de kommer för nära människorna. Det måste vara på en lämplig nivå. Hur många björnar krävs för en bärkraftig stam?

3: Jag vill att de ska finnas kvar. Björn finns det gott om, men resten är det ganska lite av. Vargen är den som vi har mest koll på – den kanske är på en lämplig nivå nu.

1: Jag tänker på för 20 år sedan när jag plockade bär, då var jag aldrig rädd. Nu är jag nästan aldrig ute längre. Det har varit en del incidenter där människor blivit skadade. Det finns mer nu än för 20 år sedan.

6: Ökad medvetenhet nu. Om det händer något så blir det väldigt uppmärksammat. Det är lite synd. Istället för att vi accepterar dem och lär oss leva med dem så blir det så stor fokus på det här och rädsla. Jämför med till exempel trafiken. Det är ingen som är rädd att gå över övergångsställen. Och hundar dör oftare av jaktskador än av rovdjur.

5: Jag håller med: vi har en snedvriden bild om riskerna. Rovdjuren gör en nytta i naturen. Människor måste vara viktigast men måste tänka på rovdjurens roll.

9: Naturlig del av samhällsbilden men problem att de kommer närmare bebyggelsen. Viktigt med kunskap och forskning. Varken mänskligt eller bra för djuren att flytta varg. Det måste byggas på genetisk forskning.

2: De flesta djur är rätt bekväma. Har de väl lärt sig att hitta mat i soptunnor är det svårt att få ett sådant djur att komma tillbaka till naturen. Vi måste hålla djuren på en rimlig nivå, annars får vi det här. Någon hittar alltid det här enkla sättet att skaffa mat. Man måste också stötta

lokalbefolkningen och lyssna. Det kommer ett problem och då går det inte att vänta hur länge som helst.

6: Är det inte så med djur att de som närmar sig människor är de som är på vandringsstadiet. Det är under en period i djurens liv. Kan vi bara se till att hålla soptunnorna borta under vissa perioder så kan det underlätta. Vi måste lära oss ett beteende som håller djuren borta.

4: Men hur ska samerna bete sig? Hur ska de anpassa sig till lo, järv, varg och björn?

6: De har anpassat sig länge.

4: Hur då? Hur ska de anpassa sig?

Fråga 3. Har ni upplevt några förändringar när det gäller rovdjuren det senaste 20 åren? I så fall vilken typ av förändringar?

GK: Gällande järven?

Grupp: Fanns ingen järv här förut. Nu finns det. Den har ökat.

9: Förut var det knappt någon som visste hur en järv ser ut. Nu finns det lite överallt.

1: Verkar finnas mer än dubbelt så mycket järv som varg

7: Sannolikheten att träffa en järv är rätt liten. Jag har inte ens sett en björn och försökt hur länge som helst. Järven är skygg.

GK: Lo?

6: De har blivit färre. Förut mycket lodjursspår i skogen. Jag hör sällan om någon som sett lo.

9: Det verkar vara det djur som är bäst på att reglera sin egen stam.

GK: är det oförändrat?

Gruppen: Svårt att säga. Vi har nog inte märkt någon skillnad.

GK: Varg?

6: Den har ökat. Det är roligt att det finns varg idag. När jag var ung fanns inga vargar. Men förr fanns mer älg.

2: Vargen är jobbig för lokalbefolkningen nere i Värmland och så. De tar hundar och svårt att jaga. Nu finns ingen älg. Det inskränker enormt mycket på lokalbefolkningen.

6: Märker ni inte björnnärvaron på jaktmarken?

GK: Är det viktigt att kunna jaga?

2: Ja, det här är så man gjort i generationer.

Grupp: *diskussion om jakt och skogsarbete och björnskador.*

GK: Hur har björnstammen förändrats?

2: De här siffrorna stämmer inte alls. Det finns mer.

7: Jag har ingen åsikt om det här. Jag vet inte. Jag är naturintresserad men kan inte säga nått om det här. Forskningen och landstingen och ibland Stockholm kan ha en övergripande koll på det här.

Grupp: diskussion om uppskattningar, Stockholms roll, forskares roll, etc.

GK: Nu ska vi tala om förändringar av antalet rovdjur i Sverige och vad det kan få för konsekvenser. I denna diskussion ingår inte åtgärder som kan användas för att förändra antalet rovdjur i Sverige (dvs. åtgärder som insättning, förflyttning eller jakt på djur är inte en del av diskussionen).

I dagsläget finns det ca 3 300 individer. Eftersom Rovdjursutredningen gör bedömningen att den skandinaviska björnpopulationen bör bestå av minst 2 000 björnar för att på lång sikt vara livskraftig, innebär det att dagens nivåer kan behållas och björnstammen behöver alltså inte öka. Scenariot innebär därmed att antalet björnar förblir oförändrat de kommande 5 åren.

ii) Vilka konsekvenser tror du att en situation med oförändrat antal björnar jämfört med idag skulle innebära?

a. Finns det några positiva/negativa konsekvenser?

b. Går det att säga något om storleken på de möjliga konsekvenserna?

5: Det skulle inte göra något om man ökade avskjutningen litegrann. Det finns mycket björn och de ställer till en del problem för folk. Positiva effekter av det är att de som berörs blir mindre påverkade. De skulle klara en minskning.

6: Björn som går inne i samhällen och björnar som har fel beteenden, de här borde man skjuta av och länsstyrelsen borde vara mer öppen för det här. På mina jaktmarker, där finns det björn. Älgen skräms bort och rivs. Det är negativt för jakten. Men det är ok, bara inte björnen är uppe i byarna och ställer till.

GK: Är ni oroliga när ni går i skogen?

Gruppen: ja (vissa), nej (vissa).

7: Är det tillräckligt mycket björn så har man råd att ta bort en björn som har felaktigt beteende. Det här är en positiv effekt av att ha tillräckligt mycket björn.

1: En negativ effekt av dagens antal är oron. En minskning skulle vara en positiv effekt.

5: Många som är rädda skulle nog vara rädda även om man sköt bort en del. Man vet aldrig var de finns.

7: Jag håller med, det finns en djupt rotad rädsla. Rent faktiskt är risken liten men den känslomässiga rädslan är något mer komplicerat.

GK: Vi antar att en minskning av antalet björnar sker jämfört med idag och att antalet björnar minskar med ca 50 procent så att det om 5 år finns 1 800 björnar i Sverige.

iii) Vilka konsekvenser tror du att en situation med minskat antal björnar jämfört med idag skulle innebära?

a. Finns det några positiva/negativa konsekvenser?

b. Går det att säga något om storleken på de möjliga konsekvenserna?

4: Jag kan inte se några negativa effekter av det här. Ta jakt t.ex. Det är en nästan livsviktig verksamhet för många. Ju mindre björnstammen är, desto mindre påverkas jaktmöjligheter. Det här är bra.

2: Hur många ska man ha? Naturligt har människan i historien jagat björn. Jag tror man skulle kunna ha mindre björn. Många skulle må lite bättre av det. Det är också en krydda för jägaren som får möjlighet att skjuta björn.

6: Tidningsvärlden skriver bara om de olyckliga rovdjursmötena. Det här är inte bra. Det är ju jättemånga rovdjursmöten som folk uppskattar mycket.

3: Det gäller att vara lite mer strikt med att ta bort problembjörnar.

8: Björnen kan man hålla kort. Det skulle vara en sensation om någon sett en björn.

7: Det finns andra värden i naturen än jakt. Allt är inte värdelöst som inte går att äta i naturen. Det är ett större sammanhang än så.

7: Men precis som med älgstammarna så måste vi reglera. Hade vi inte haft någon älgjakt alls till exempel så hade till exempel björnstammen blivit större.

GK: I dagsläget finns ca 650 järvar i Sverige. Vi antar att en ökning sker jämfört med idag och att antalet järvar ökar med ca 30 procent så att det om 5 år finns 850 järvar i Sverige.

i) Vilka konsekvenser tror du att en situation med ökat antal järvar jämfört med idag skulle innebära?

a. Finns det några positiva/negativa konsekvenser?

b. Går det att säga något om storleken på de möjliga konsekvenserna?

5: Fler järvar och andra rovdjur gör att de måste komma in på bebyggda områden. Det här är negativt.

7: Det kommer att drabba samerna. Järven är tuff mot ren.

6: Men hur mycket fjällmark har vi inte i landet. 650 järvar ser väl knappt varandra? Men det är klart: blir det fler så blir det fler skador på ren. Viktigaste är att hålla på en nivå som bedöms som livskraftig.

9: Även jordbrukare blir drabbade. Järven drar sig dit likaväl som till renar.

GK: Vi antar att en minskning av antalet järvar sker jämfört med idag och att antalet järvar minskar med ca 40 procent så att det om 5 år finns 400 järvar i Sverige.

- ii) **Vilka konsekvenser tror du att en situation med minskat antal järvar jämfört med idag skulle innebära?**
 - a. **Finns det några positiva/negativa konsekvenser?**
 - b. **Går det att säga något om storleken på de möjliga konsekvenserna?**

6: Då är den utrotningshotad. Det är för få.

9: Går inte att säga att den är utrotningshotad för att det minskar med 200 individer. Det är något naturligt. Stammarna går upp och ned.

GK: Sverige har i dag 250 lodjursfamiljegrupper, motsvarande 1 500 individer.

Vi antar att en ökning sker jämfört med idag och innebär att antalet lodjur ökar med 20 procent så att det om 5 år finns 1800 lodjur i Sverige.

- i) **Vilka konsekvenser tror du att en situation med ökat antal lodjur jämfört med idag skulle innebära?**
 - a. **Finns det några positiva/negativa konsekvenser?**
 - b. **Går det att säga något om storleken på de möjliga konsekvenserna?**

6: Färre råttor, färre rådjur, färre renar.

4: Det här är negativa effekter för de som är berörda. Men för oss som aldrig ser det här, vi märker aldrig av det här lodjuret. Men återigen: för de som är berörda, t.ex. samerna och lantbrukare i mellersta Sverige, för dem är det en klar negativ effekt.

GK: Vi antar att en minskning av antalet lodjur sker jämfört med idag, och att antalet lodjur minskar med ca 20 procent så att det om 5 år finns 1 200 lodjur i Sverige.

- ii) **Vilka konsekvenser tror du att en situation med minskat antal lodjur jämfört med idag skulle innebära?**
 - a. **Finns det några positiva/negativa konsekvenser?**
 - b. **Går det att säga något om storleken på de möjliga konsekvenserna?**

4: Nämnda grupper skulle vara glada. Men sen kan jag inte tillräckligt för att uttala mig om vad som är livskraftiga stammar.

3: Frågan är om vargen skulle etablera sig om det fanns färre lodjur. Det finns kanske en konkurrenssituation.

6: Vi lever i ett ekosystem. Det är därför de här djuren är så skyddsvärda. Det här är topprovdjur. Utgångspunkten är en livskraftig stam.

GK: Dagens bestånd av vargar uppskattas från vetenskapligt håll till ungefär 271 individer.

Vi antar att en ökning sker jämfört med idag och att antalet vargar ökar med ca 80 procent så att det inom 5 år finns 450 vargar i Sverige.

- i) **Vilka konsekvenser tror du att en situation med ökat antal vargar jämfört med idag skulle innebära?**
- a. **Finns det några positiva/negativa konsekvenser?**
 - b. **Går det att säga något om storleken på de möjliga konsekvenserna?**

6: Då skulle vi se vargen oftare.

4: Ett fåtal skulle jubla. Jag själv har ingen lust att möta vargar i skogen. Jag vet inte varför man skulle öka trycket mot folk som lever i skogslandskapet.

6: Jag tror inte vi behöver öka 80 % för att säkerställa genetiska materialet. Kanske med 30 vargar eller nått sådant. Vi skulle kunna ha en familj här i vårt län.

8: Det ska inte vara några vargar, de gör ingenting för människan.

1: De tar hundar, inte människor. Men hundattacker skulle öka.

2: Vargen jagar över ett stort område, de gör stor skada. De lär sig felaktiga beteenden, går på tamdjur, hundar, osv. De lär sig väldigt fort. Vi borde ha en väldigt liten mängd. Och stor ersättning till de som drabbas. Folk lever på jaktarrande till exempel, för dem är det ett problem.

8: Du kan inte släppa en drivande hund i ett vargrevir, vargen klipper den direkt.

GK: Vi antar att en minskning av antalet vargar sker jämfört med idag, och att antalet vargar minskar med ca 60 procent så att det inom 5 år finns 100 vargar i Sverige.

- ii) **Vilka konsekvenser tror du att en situation med minskat antal vargar jämfört med idag skulle innebära?**
- a. **Finns det några positiva/negativa konsekvenser?**
 - b. **Går det att säga något om storleken på de möjliga konsekvenserna?**

6: Då tror jag att de försvinner helt.

7: Är de inte rätt nöjda med 300 de här forskarna som pratar om genetik. Det är klart, är man nere på 100 så kanske de dör ut på grund av inavel.

8: Bara för att vargen försvinner i Sverige så är den ju inte utrotad, den finns i andra länder.

6: Anledningen till att vargen försvann förut är att det var omfattande jakt.

8: Positiva effekter med minskning. Man kan jaga med drivande hund och man behöver inte vara rädd om tamboskapen.

5: Ja, om det minskar till 100 så är den på gränsen till utrotning. Det har varit mycket inavel. Ska man ha ordentligt med varg så ska det inte vara inavel. Djuren man har ska må bra, sen kan man börja tänka på hur stora stammarna ska vara.

9: Det måste finnas en rimlig gräns. Folk måste kunna ha sina renar och jägarna måste kunna jaga utan att vargarna tar över. Jag vet inte om det behövs mer än 270, men jag vet inte var gränsen går för inavel.

5: Om det inte går att få till stammen bra så är det bättre med noll varg. Det är viktigt för djurens egens skull. Om vargen mår dåligt är det fel.

9: Risk att de blir utrotade framöver om det är inavel.

GK sammanfattar diskussionen: Något som är viktigt i förvaltningen är att man utgår från ett lokalt deltagande men också forskning och länsstyrelser behövs.

9: För mycket regler, för mycket pappersarbete. Ska det behöva ta flera år innan man kan bevilja skydds jakt på varg? Rättegångar etc. kostar pengar.

6: Samerna har tillstånd för skydds jakt. Det borde kanske vi också ha i viss mån, t.ex. på björn

GK fortsätter sammanfattningen: Jag har också uppfattat att det är viktigt att hitta en balans på så sätt att naturvärden kan balanseras mot de negativa effekter som rovdjuren skapar för olika grupper.

Gruppen: instämmer.

Mötet avslutas.